

Roskilde
University

Stedsans - Mobiliserende metoder - Del 3

Agger, Annika; Kahr Andersen, Christian

Published in:
Stedsans - samskabelse gennem omverdensinddragelse

Publication date:
2018

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Agger, A., & Kahr Andersen, C. (2018). Stedsans - Mobiliserende metoder - Del 3. I *Stedsans - samskabelse gennem omverdensinddragelse* (s. 85-116). Trafik-, Bygge- og boligstyrelsen.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen

Danish Transport, Construction and Housing Authority

Stedsans

Mobiliserende metoder til borgerinddragelse

Del 3

[**Annika Agger & Christian Kahr Andersen**](#)

METO DER

Mobiliserende Metoder til borgerinddragelse

Områdefornyelserne arbejder i stigende grad med inddragelse af mange forskellige aktører. De fleste områdefornyelsesprojekter bruger dog de fleste inddragelses- og samarbejds "muskler" på at inddrage og samarbejde med borgere og brugere i kvarteret. Og der udvikles hele tiden nye forbedrede metoder og tilgange.

I det følgende kan du læse om forskellige tilgange og metoder til at 'skabe opmærksomhed' og til at nå ud til forskellige typer af borgere.

Når dette afsnit hedder "*Fra os til jer*" – henviser dette 'os' til praktikerne i områdefornyelserne, der generøst har delt af ud af deres erfaringer og kommet med råd. Metoderne er indsamlet ved, at vi har været rundt og besøge 38 praktikere, der enten arbejder i områdefornyelserne, eller som har samarbejdet med dem. Vi bad dem i den forbindelse om at tænke på nogle af de tilgange, de har anvendt, og som de mente fungerede godt. Resultatet ligger på de næste sider, hvor vi har taget essensen fra vores snakke og inddelt det efter følgende underopdelinger: *det ville vi, sådan gjorde vi, sådan virkede det, det lærte vi og endelig vores bedste råd*. Nogle af metoderne er enkle og kort beskrevne andre er mere udfoldede. Det er vigtigt at være opmærksom på, at flere af metoderne er udviklet på baggrund af kollektiv inspiration og teamwork i de forskellige områdefornyelsets teams. Fremstillingen af metoderne på de følgende sider, bygger på personlige erfaringer med at praktisere den tilgang. Dermed sagt, at metoderne ofte er udviklet af flere personer, hvilket flere af de adspurgte bad om, at vi fik betonet. Om end der kan være overlap mellem de forskellige tilgange, har vi forsøgt at gruppere metoderne efter, hvad det er for et overordnet formål, der er fokus på.

Fælles for metoderne er, at de specielt er rettet mod at nå en bred vifte af forskellige aktører i de områder, hvor der sættes projekter i gang og på at sætte gang i dialoger omkring, hvordan man kan gøre sit kvarter til et godt sted at være.

Metoderne

Inddragelse med inspiration fra antropologiske metoder

- når man skal blive klog på, hvad der er af interesser i kvarteret, og når man vil nå nye grupper

Inddragelse via midlertidige projekter

- når man vil skabe opmærksomhed for en bred gruppe af beboere

Inddragelse ved at gøre det let at deltage

- når man vil nå mange af dem, der ikke deltager i borgermøder

Inddragelse med blik på at kvalificere samarbejdet i arbejdsgrupper

- når man vil styrke relationerne og kvalificere borgernes viden – så de kan bidrage mere kvalificeret med ideer

Inddragelse med henblik på forankring af et samarbejde

- når en områdefornyelse er ved at slutte, og det skal afklares, hvad man har opnået og hvad man har lært.

Inddragelse med inspiration fra

...

antropologiske metoder

når man skal blive klog på, hvad der er af interesser i kvarteret, og når man vil nå nye grupper

Inspiration fra antropologien har fået mange praktikere til at se verdien i at gå ud og observere eller tale med folk, der hvor de færdes. Antropologiske metoder har deres styrke i, at man kan nå ud til borgерgrupper, der aldrig vil deltagte i arbejdsgrupper eller borgermøder, og som ellers kan være svære at nå. Metoderne kan give planlæggerne mulighed for at indleve sig i borgere og brugeres behov og forståelse af steder. Omvendt kan en ulempe ved disse metoder være, at de er forholdsvis tidskrævende.

Ved at bruge antropologiske metoder, kan man få indsamlet viden, der er vigtig at have med i spil, når man skal udvikle projekter i et område. Antropologiske metoder dækker over alt fra uformelle samtaler med 'stamgæsterne' på bænkene til et par hurtige spørgsmål til de forbipasserende ved supermarkederne eller de lokale institutioner. Det kan i den sammenhæng være en fordel at have en poster – eller en T-shirt på, der tydeligt signalerer hvor man stammer fra, så man ikke bliver forvekslet med de såkaldte 'facere', der står på gaden for at rekruttere folk til en særlig organisation eller kommersIELT produkt. I dette kapitel har vi indsamlet følgende metoder:

Metode 1

Kom i kontakt med de lokale beboere

- genem tilstedeværelse lokalt, skurvogn i kvarteret

Metode 2

Få nye øjne på kvarteret

Unge rødder som lokale guider

Metode 3

Få de tavse stemmer i spil

interview af de unge

Metode 4

Gate-keepers

- deltagelse i deres arrangementer

Kom i kontakt med de lokale beboere – gennem lokal tilstedeværelse

Metode 1

Kristoffer Kamp Theisen, projektleder i Områdefornyelsen Fuglekvarteret i København, arkitekt
Lene Skouw, områdefornyelsen Østerbro i Odense, projektleder

Det ville vi

Intentionen var begge steder, at sikre at ”de tørre stemmer” ikke blev overset.
I Fuglekvarteret ønskede man at få en større viden om de lokale borgeres forhold til området.

I Odense var intentionen at nå bredt ud med information om projektet til kvarterets beboere.

Eftersom det kan være ganske ressourcekrævende at få indsamlet viden om – og informeret bredt ud i kvarteret, tænkte begge steder i, at etablere et samarbejde med andre aktører.

I Fuglekvarteret indgik de i et partnerskab med Forebyggelsescenter Nørrebro og Forskningscenter Steno, om at få gennemført en netværksanalyse i området. Steno skulle indhente data, og områdefornyelsen (OMF) spillede ind med spørgsmålet, den gennem ville have afdækket. Undersøgelsens hovedsyde for OMF var at skabe kontakt til nglepersoner i området.

Først forsøgte researcherne at ringe på døre, hvilket de ikke havde det store held med. Derefter ændrede de strategi og placerede en skurvogn midt i kvarteret. Her var der døbt alle hverdage hen over sommeren 2014. Skurvognen var bemanded med to studerende fra antropologi. De lavede interviews med folk og bad dem udfylde et spørgeskema.

I OMF i Odense indgik de samarbejde med lokale håndværkere og energirådgivere, der kunne informere om energitiltag og bygningsrenovering. Sammen stod de nogle hverdag i en campingvogn med telt fra 15-19.

Sådan virkede det

I Fuglekvarteret indgik de i et partnerskab med Forebyggelsescenter Nørrebro og Forskningscenter Steno, om at få gennemført en netværksanalyse i området. Steno skulle indhente data, og områdefornyelsen (OMF) spillede ind med spørgsmålet, den gennem ville have afdækket. Undersøgelsens hovedsyde for OMF var at skabe kontakt til nglepersoner i området.

Først forsøgte researcherne at ringe på døre, hvilket de ikke havde det store held med. Derefter ændrede de strategi og placerede en skurvogn midt i kvarteret. Her var der døbt alle hverdage hen over sommeren 2014. Skurvognen var bemanded med to studerende fra antropologi. De lavede interviews med folk og bad dem udfylde et spørgeskema.

I OMF i Odense indgik de samarbejde med lokale håndværkere og energirådgivere, der kunne informere om energitiltag og bygningsrenovering. Sammen stod de nogle hverdag i en campingvogn med telt fra 15-19.

Det læste vi

Begge steder oplevede de, at de kunne nå ud til mange flere mennesker ved at være fysisk tilstede i området.

I Fuglekvarteret erfarede de, at mange gætt forbi de første tre dage. De fleste havde facere af et godt hjerte. Men det at de sad i kvarteret og bød på kaffe gav noget ander fortæller Kristoffer.

Ved at være til stede i området og byde på en kop kaffe og en snack fik de gennemført 120 kvalitative interviews, og der blev indsamlet 450 konkrete forslag og lokale ønsker, som blev brugt i udviklingen af projektet. Undersøgelsen viste, at der var ganske få netværk i området. Der var en række aktører, men de var ikke forbundne.

Den viden betød, at OMF ændrede fokus og lagde mere vægt på folks forhold til området- end på deres forhold til deres medborgere.

I Odense nåede man ud og kunne informere om OMF til en række borgere, der ellers ofte ikke ville deltage i et borgermøde.

Om Projektet

Undersøgelsen i Fuglekvarteret var en del af borgerinddragelsen ifm. projektet ”Omdannelse af Stærevejlsområdet”, som skal munde ud i en masterplan.

Variation

Disse metoder er inspireret af antropologien, og handler om at være tilstede og møde lokale beboere ansigt til ansigt. Men det kan være en udfordring specielt i de OMF, hvor der ikke er lokale sekretærer. Vi har ikke altid tid til alt der relationsarbejde fortæller Lene Skouw fra Odense kommune. Der er nemlig en øget erkendelse af, at det tager tid, og mange kapper kaffe, at næ mange af de borggrupper, der er i udsatte bolig områder. Det kan derfor være en ide at samarbejde og udlevere noget af den type arbejde til nogle af de aktører, der har speciale i at nå disse målgrupper, (se Kapitel 4 vedrørende Kirkens Korshaar i Odense).

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/fuglekvarteret>
<https://www.facebook.com/stærevejlsomraadet>

www

De bedste råd

1. Lav nogle tydelige postere – eller få nogle T-shirts, der gør det tydeligt hvor I kommer fra.
2. Gør det klart hvordan resultatet konkret ønskes anvendt, når man indgår samarbejde med en forskningsinstitution. Få udarbejdet en kort konklusion, abstract, fakta-ark el. lign.

Få nye øjne på kvarteret - Unge rødder som lokale guider

Metode 2

Adam Carsten Pedersen, Områdefornyelsen Husum, projektleder

Det ville vi

Der er stor værdi i at opnå bestemte målgrupper i ”deres miljø”. Især de målgrupper som kan være svære at fåne. Det fineste eksempel på det som vi har været med til, var en tur med en socialmedarbejder, der havde samlet fire af de lokale unge ”rødder”, der gav os en guidet tur i området.

Når man har med sådanne grupper at gøre, er det endnu vigtigere at møde dem i øjenhøjde, og så skal man ikke underkende, at der i dialogen ligger et empowerment-element.

Sådan gjorde vi

Den guidede tur blev planlagt i sammenhæfte med en lokal nøgleperson, som de unge drenge havde tillid til.

Selve ruten og stoppene på ruten stod drængene for at planlægge i samarbejde med den sociale medarbejder.

At nå ud gennem lokale ambassadører er en efterhånden kendt metode, som flere praktikere anvender. Et af de mere kendte eksempler er Bydelemsmødre se eksempelvis <http://bydelemsmord.dk/> eller Miljøambassadører, <http://www.miljoppunkt-amager.dk/indsatsomraader/miljoeambassadører>

Sådan virkede det

Den guidede tur var meget interessant og blev stortskudtet til, at vi fik opbygget et tillidsforhold til dem.

På turen fik vi en ’skæv viden’, som viellers ikke havde fået. Bøde i form af små sløje hverdagsfortællinger, om at i det her skur kan man sidde og rygcæretter eller snave en pige. Men også stærke fortællinger om, at her var der en dræng, der var blevet dreæbt.

Alt i alt gav det os en mere kompleks viden om området og en bedre relation til de unge.

For de unge drenge var det også fedt, at der var nogle voksne som udviste en oprigtig interesse for dem og deres fortællinger.

Det lærtte vi

For utsatte børn og unge med indvandrebaggrund er det min erfaring, at det handler meget om tillid. Det kan godt være svært, fordi billedeet af kommunen er, at der er ”nogle”, der truer med at tage mors kontanthjælp.

Den tillidsfulde relation kan man sjældent nå at opbygge på et halvt år, så derfor skal man tage udgangspunkt i nogle af de lokale nøglepersoner (gate-keepers), de unge har tillid til i forvejen.

De bedste råd

1. Brug lokale nøglepersoner til at sikre tillid og planlæg turen sammen med dem.
2. Mød de unge i deres miljø

Om Projektet

Den guidede tur blev brugt til at give et andet perspektiv på det område, som områdefornyelsen skulle arbejde med.

Variation

At nå ud gennem lokale ambassadører er en efterhånden kendt metode, som flere praktikere anvender. Et af de mere kendte eksempler er Bydelemsmødre se eksempelvis <http://bydelemsmord.dk/> eller Miljøambassadører, <http://www.miljoppunkt-amager.dk/indsatsomraader/miljoeambassadører>

www

Links til mere viden

Samdrift giver lokal fremdrift (2015) http://www.byplanlab.dk/sites/default/files/2/O_Samdrift2015_opsamling.pdf

Få de tavse stemmer i spil - og bring dem med til møderne

Anton Ryslinge og Sofie Anne Andersen, projektlidere i Områdefornyelsen Indre Nørrebro, arkitekter

Det ville vi

Nørrebro har mange ressourcestørke og engagerede borgere. Vi ønskede at synliggøre ønsker og behov hos de ressourcesvage, der normalt ikke deltager i udviklingen af deres eget byområde.

Sådan gjorde vi

I områdefornyelsens opstartsfasé besøgte vi områdets "tavse stemmer" og talte med dem om deres behov og ønsker til deres bydel. Enten taler områdefornyelsen med borgerne selv eller med lokale nøglepersoner, som har en kontakt og kendskab til disse grupper. Udsagn og ønsker fra samtalerne skrives ud, lamineres og tages med til relevante borgermøder for at synliggøre "de tavse stemmer".

Det lærte vi

Det er en løbende opgave at sikre, at de "tavse stemmers" ønsker og behov også høres til møder med mere ressourcestærke borgere. Det laminerede udsagn gør dog, at vi i løbet af mødet kan genbesøge "de tavse stemmer", ligesom de indgår i sekretariatets arbejde med vores byrum.

Sådan virkede det

Det krever en opsigende og løbende indsats at give lyd til områdets "tavse stemmer". Det er vigtigt, at synliggøre de "tavse stemmers" udsagn og ønsker, så de også bliver synlige overfor andre.

De bedste råd

1. Vær opsigende.
2. Genbesøg de "tavse stemmer".
3. Overvej hvordan de "tavse stemmers" ønsker og behov kan kommunikeres visuelt, så andre også bliver opmærksomme på, deres synspunkter. Her kan film med korte interviews være et godt redskab.

Om Projektet

Denne metode har været anvendt i flere sammenhæng i Områdefornyelsens arbejde med udviklingen af kvarterplanen og i forbindelse med at frembringe input til konkrete projekter. De tavse stemmer kan inddeltes i forskellige tema grupper, som eksempelvis arbejdsggrupperne Byens rum, Den grønne stenbro, By- og Handelsliv og Plads til Alle, hver gruppe fik sin farvebobbel.

Gate-keepers og deltagelse i deres arrangementer

Øystein Leonardsen, tidligere projektchef i Sundholmskvarterets områdelsøft, i dag Kvartermanager i Områdeformyelse Sydhavn, ekstern lektor på Roskilde Universitet, Tek Sam'er

Det ville vi

Vi ønskede at inddrage grupper, som er svære (eller meget ressourcefrende) for områdeformyelsen at nå, og som normalt er underrepræsenterede, når det kommer til at deltage i udviklingen af eget byområde.

I Sundholmskvarteret havde vi et sekretariat, der fysisk lå sammen med den boligsociale helhedsplan, som vi også brugte som gate-keepers.

Med det udtryk mener vi, at de har en særlig adgang og kontakter til målgrupper, som er rigtig vanskelige at nå normalt.

Det var eksempelvis det vi gjorde med i Kornblomstparken.

Vi brugte helhedsplanen som gatekeepers ved at inviteret os selv til nogle af deres aktiviteter og derigenem få adgang til de svære målgrupper.

For eksempel havde de en grundangest over for dyr. Og det har skærpert vore blik på deres behov, som kan være helt anderledes. Vi tænker også ofte op-

hold som noget individuelt eller noget, som finder sted i små grupper, mens de pakistanske familier lægger vægt på, at der kan sidde en familiegruppe på 15 og holde picnic. Det er et godt eksempel på nogle kulturmøder som er anderledes end vores, og som vi ellers ikke havde fået indfangeet.

Sådan virkede det

Brugen af helhedsplanen

Brugen af helhedsplanen som gatekeepers var en stor succes. Vi skal huske, at nogle af de sociale udsatte grupper kan have en lav tillid til kommunen. Helhedsplanen, som havde opbygget en tillid til de deltagende familier, blev i dette tilfælde garant for områdeformyelsen.

På familiekurset mødte vi 12 pakistanske familier, og der blev vi opmærksomme på nogle vigtige kulturforskel, som var relevante for projektet.

For eksempel havde de en grundangest over for dyr. Og det har skærpert vore blik på deres behov, som kan være helt anderledes. Vi tænker også ofte op-

Det lærte vi

Det giver nye og relevante indsigtter

Det giver nye og relevante indsigtter at inddrage grupper, som normalt ikke deltager i udviklingen af deres byområde.

Grupper som normalt er svære at nå, kan med fordel gå gennem gatekeepers, der har opbygget tillid hos og relationer til gruppens medlemmer.

- De bedste råd**
- 1. Koordiner din deltagelse i gate-keepers arrangement med gate-keeperen. De har et særkendskab til brugergruppen, og kan derfor give gode råd til kommunikation og facilitering.
- 2. Afklar inden hvordan i kan få synergi mellem områdeformyelens tiltag og gate keepernes tiltag

www

Links til mere viden

- http://issuu.com/lyngbrondumdyrholt/docs/aktivitetsplaner_i_kvartersavis2014_a3_www
- http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/kvartersavis2014_a3_www
- <http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/sammenomsundholm>
- http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/publikation_-_omraadeformyelsen_for_kontakten
- http://issuu.com/sofibewinther/docs/fort_lillinger_fra_et_omr_dele_ft

Inddragelse via ... midlertidige projekter

når man vil skabe opmærksomhed
for en bred gruppe af beboere

De næste metoder er inspireret fra forskning om Co-creation og dermed designtankegangen. Her er der fokus på at lave eksperimenter i form af, at man tester og afprøver forskellige installationer typisk i en 1:1 skala. Det vil sige, at man eksempelvis omdanner byrum i et afgrænset tidsrum, hvor man via rullegræs, paller og andet mobilt udstyr opbygger byrum, så man kan få en rumlig fornemmelse af konkrete projektideer.

Metoden med udvikling af proto-typer og testing er et udbredt redskab hos designere og andre formgivere. Men tilgangen har i de sidste par år gradvist vundet større indpas i dansk byplanlægning og i særdeleshed i forbindelse med fysiske projekter. Denne gruppe af metoder er specielt velegnede til længerevarende eller omkostningstunge projekter, idet de på den ene side kan anvendes til strategisk kommunikation undervejs, og på den anden side til at få afprøvet og justeret mulige projektforslag.

I det følgende har vi samlet 5 forskellige metoder, der har det til fælles, at de har iværksat midlertidige projekter i byrummet. Nogle af projekterne var karakteriseret ved, at de potentielt ville kunne give anledning til stor lokal debat, andre projekter er iværksat for at skabe opmærksomhed og formidling.

Metode 5

Alternativt brug af byrummet
etablering af en midlertidig hundegård

Metode 6

Få folk til at stoppe op
jordbunkemetoden

Metode 7

Kom i dialog med de lokale
- via konkrete pop-up aktiviteter

Metode 8

Etablering af en midlertidig genbrugsstation

Metode 9

Synliggør den lokale mening
- gennem brug af smilies

Alternativt brug af byrummet – etablering af midlertidig hundegård

Metode 5

Kristoffer Kamp Theisen, projektleder i Områdefornyelsen Fuglekvarteret, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Sådan virkede det	Det lærte vi	De bedste råd
<p>Vi vil som områdefornyelse gerne være med til at styrke sammenhængskraften i kvarteret.</p> <p>Derudover vil vi gerne samarbejde med de lokale. På den måde holdes projekterne desuden i gang gennem de til tider langstrakte kommunale processer.</p>	<p>Sammen med de to borgere, der havde nævnt behovet for steder at lufte hunde, lavede vi et lille midlertidigt projekt.</p> <p>Vi ersettede tre parkeringspladser med en midlertidig hundegård, med rullegræs og et lille hvidt hegn omkring.</p>	<p>Vi fik overraskende mange reaktioner på facebook.</p> <p>Vi fik mellem 50-60 henvendelser, og folk tog billeder af deres hunde, som de lagde op på facebook siden.</p>	<p>Pointen var, at folk begyndte at interessere sig for forholdene i deres kvarter, og at vi samtidigt fik bekraeftet et konkret lokalt ønske.</p> <p>Efterfølgende fulgte vi projektet tæt og responderede præmte på kommentarer og forslag.</p>	<p>Noget der overraskete var, at det havde en stor betydning, at vi selv var med til at sætte tingene op, og at vi var til stede på stedet. De forbipasserende kom selv og startede dialogen. Når man sætter et skilt på gaden – er der ingen der spørger, hvad man laver. Men når vi ikke har orange tøj på, og man laver noget folk ikke kan se hvad der, så kommer folk og spørger.</p> <p>Vi fik afprøvet nogle konkrete ideer lokalt. Det gør det nemmere at argumentere for dem i den videre planlægning.</p>

Om Projektet

Undersøgelsen var en del af borgerrinddragelsen ifm. projektet "Omdannelse af Størevejsomrødet", som skal munde ud i en masterplan.

www

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/fuglekvarteret>
<https://www.facebook.com/staarevejsomraaet>

Få folk til at stoppe op - Jordbunkemetoden

Adam Carsten Pedersen, projektleder i Områdefornyelsen Husum, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Det lærte vi	De bedste råd
<p>Formålet med metoden var at åbne borgernes og vores egne øjne for, hvilke muligheder gaden rummer. Vi skulle så at sige udvide vores forestillingsevne.</p> <p>Vi ville derfor i dialog med Husums borgere om udviklingen af butiksstrøget på Frederikssundsvej, og vi synes det var meget vigtigt, at vi kom i dialog med en bredere del af lokalbefolkningen, end vi normalt lykkes med at involvere.</p>	<p>Fremgangsmøden er enkel:</p> <p>Kør en bunge jord til et sted hvor de mennesker du ønsker at komme i dialog med færdes.</p> <p>Læs jorden af. Læs jorden på igen.</p> <p>Imens du skovler vil borgerne henvende sig med spørgsmålet "hvad laver i?". Fortæl om det eller de projekt(er) du vil i dialog om.</p> <p>Jordbunkemetoden blev til ved en tilfældighed, da der skulle flyttes en kæmpe bunge jord i forbindelse med opførelsen af et større midlertidigt byrum på Frederikssundsvej, hvor i der indgik nogle plantekasser.</p>	<p>Jordbunkemetoden får folk til at undre sig og komme til os. Når vi traditionelt laver borgerdialog står vi med kaffe og flyer og ligner Jehovah's Vidner, så folk skyndes sig videre, når vi står der. Og hvis de står ved busstopstedet, og man kommer med en flyer, så kan man let virke lidt ammassende. Her står de og ventet på bussen, og når de har undret sig længe nok, kommer de hen til os og snakker. Så Jordbunkemetoden gør, at vi laver noget konkret på stedet, som ger folk nysgerrige, så de henvender sig til os.</p> <p>Gentag proceduren et andet egnet sted</p> <p>At stå og skovle er sådan en simpel handling, der kræver så lidt: en bunge jord, en ladvogn, tre mænd og tre skovle. Men mængden af interesserede borgere der henvendte sig i den halve time skovleriet stod på overgik al anden borgerdialog, ieseg har været med til.</p>	<p>Der er en vigtig pointe i, at samtalet med jordbunken ikke behover at have noget med hinanden at gøre. Det skal bare skabe kontakt, vække nysgerrighed og fungere som en slags dæschni for samtalen, for når først kontakten er skabt, kan man bygge en meget bredere dialog op om området.</p> <p>1. Mød borgerne der hvor de er. Helt konkret: der hvor de færdes til dagligt.</p> <p>2. Få dem til at undre sig. Hverdagens bybilleder er fuld af "hvid stø". Åben borgernes øjne.</p> <p>3. Vær aktiv og skab noget. I modsætning til at servere kaffe og uddele flyers.</p>

www

Links til mere viden

Områdefornyelsen i Husum blev blandt igangsat med det formål at løfte Frederikssundsvej som handels- og strøgade. For at sætte gang i denne proces og dialogen herom skabte områdefornyelsen et større midlertidigt byrum med byrumsmøbler, plantekasser, scene og café/lagerrum i 20-fods-container. Kunstnergruppen Bureau Detours stod for udførelsen, der løb over en måned og igennem en tre måneders periode fandt en række sociale og kulturelle aktiviteter baseret på lokale frivillige sted i ved midlertidige rum. I løbet af denne proces opdagede vi en overset og nedslidt park potentialer.

Kom i dialog med de lokale via konkrete pop-op aktiviteter

Signe Spelling Østergaard, projektleder i Områdefornyelse Fuglekvarteret, Cand.Scient.Soc

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Det virkede det	Det lærte vi	De bedste råd
Starte samtaler med de lokale beboere, der måske ikke dukker op til møder eller blander sig på de sociale medier.	Vi brugte synlige aktiviteter tilknyttet et mindre projekt - i dette tilfælde "Op på cyklen", målrettet de lokale skolebørn - som afsæt for bredere snakke om holdninger til lokalområdet.	Afsættet i konkrete aktiviteter som fx cykelreparation eller ballonopstilling skabte kontakt til langt flere end de børn, aktiviteterne var midrettet.	Når man hæver blikket fra aktiviteter tilknyttet et konkret projekt, er der mulighed for at komme i snak om meget ud over selve aktiviteterne og få kontakt med mennesker, der ikke møder op til møder mv.	1. "Forstyrrelser" i gadebilletheden skaber nysgerrighed og en god anledning til kontakt og viden om folks tanker og holdninger - både bredt og smalt. 2. Tænk ikke forskellige projekter som isolerede fra hinanden, men vær til stede ved hinandens aktiviteter - der er viden og nye kontakter at hente. Den nye trafik-lidsel kommer ikke, når du indkalder til møde, men hun står måske og spiser sandwich ved ferniseringen af gavlmaleri... 3. Vær opmærksom på den inddragelse, dialog og relationsopbygning, der foregår i græzonen mellem planlagte aktiviteter og hverdagsliv. I stedet for kun at stå med ryggen til og hænge plakater op og udstå "vi er ikke klar endnu", så drag fordel af den opmærksomhed, det giver at være i gang med noget i gårdeledelet, til at få folk i snak.

Om Projektet

Projektet 'Op på cyklen' blev til i et samarbejde med kvarters lokale skoler. Projektet havde til formål at fremme cykel-færdigheden blandt børnene, så flere børn fremover får glæde af en større mobilitet.

Links til mere viden

- www.kk.dk/fuglekvarteret
- https://issuu.com/bispbjergokludvalg/docs/bydebsavisen_maj_2015
- <http://www.esbiergkommune.dk/borger/kommune--og--byplan/planprojekter-samarbejder/byrums--og-trafiktors%C3%BB8g-i-esbierg-bymidte.aspx>
- <http://klimakovarter.dk/projekt/fortovshave-paa-bryggervangen/>

Prøv det af med proto-typer, 1:1-afprøvning: Nærgenbrugsstation og Byrum

Metode 8

Anne Ulrik Westergaard, projektleder i Områdefornyelsen Gl. Valby, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Sådan virkede det	Det lærte vi
I forbindelse med områdeforlyel-sens afsøgning af muligheder for at udvikle Herman Bangs Plads til et attraktivt byrum, var der pludselig en udefrakommende interesse i at etablere en nærgenbrugsstation på pladsen. Herfra opstod idéen om at udvikle et grønt byrum med en integreret nærgenbrugsstation på pladsen og i første omgang at afpro- ve idéen midlertidigt i 1:1.	Vi brugte en midlertidig installation som af- sæt for afprøvningen. Installationen blev byg- get op omkring en container: udenpå, ovenpå og omkring containeren blev der etableret et grønt byrum med rullegræs og midlertidige byrumsmøbler. Indeni containeren blev der indrettet en nærgenbrugsstation med by- tehylder, hvor folk kunne komme med deres gamle ting og tage nogle andres gamle ting med hjem. Byttehylderne var bemandede og havde åbningstider - ligesom det ville komme til at være, hvis den blev permanent etableret.	Metoden medvirkede til synliggø- re brugen af pladsen og forankre næ- genbrugsfunktionen i lokalområdet, inden den blev permanent etableret, samtidig med at skeptikernes frygt blev afprøvet og taget alvorligt 1:1-afprøvning viste stor opbak- ning til projektet. Særligt populære var byttehylderne, som blev brugt meget og tiltrak meget liv. Pludselig blev byttehylderne et sted, hvor man mødtes med sine næboer og kom i kontakt med hinanden på tværs af kvarterer. Derudover er det nysan- kende og bæredygtigt og lægger op til en større bevidsthed om genbrug og affoldshåndtering.	At 1:1-afprøvning kan revide det billede folk har i hovedet og dermed vende modstand til opbakning.
Det var der to grunde til:	Projektet blev suppleret af andre metoder: For det første brugte vi observation til at regi- strere, hvordan nærgenbrugsstationen og by- rummet blev brugt, og den observation kunne vi bruge i det videre arbejde med at udvikle projektet. For det andet: lavede vi et spørge- skema, hvor vi spurger ind til folks holdninger til projektet og brug af nærgenbrugsstation og byrum.	Spørgeskemaerne var vigtige, fordi de gav en mere håndfast og objek- tiv/målbart meningstilkendegivelse fra de lokale, som sekretariatet kunne gå videre til styregruppen og politi- kerne med. Vi kunne pludselig sige, at 96% syntes det var en god idé, hvilket også var godt ift. de få kriti- ske røster, der kan have en tendens til at fyde meget i debatten.	Midlertidigheden kan bruges som kommunikationsplattform for det permanente projekt.
	For det andet ville vi teste, om der var opbakning til projektet, som nog- le lokale var bange for fik karakter af en losseplads.	For det tredie fik vi af arkitekter lavet visu- liseringer og model af forskellige forslag til, hvordan pladsen kunne komme til at se ud, hvis projektet blev etableret permanent, så folk kunne se hvad der var tale om.	En afprøvning i 1:1 kan give vigtig vi- den til at sikre permanente løsninger, der fungerer optimalt.

Om Projektet

I forbindelse med Herman Bangs Plads mødte områdefornyelsen et stærkt ønske om at skabe et "grønt byrum", men en forudsætning for at kunne renovere og omdanne pladsen var at skaffe ekstræn finansiering. Pladsen var relativt ukendt udenfor Valby og havde ikke politikernes interesse. Vi fiks så i samarbejde med Bæredygtighed i Københavns Kommune (dem, der driver og laver nye nærgenbrugstationer i København) mulighed for at etablere en nærgenbrugsstation på pladsen og kombinere den med et grønt byrum. De lokale var ikke meget for den idé, men efter 1:1-afprøvningen vendte den lokale stemning og det blev et stort ønske for beboerne. Kombinationen af en nærgenbrugsstation og et grønt byrum gjorde det ligeledes lettere at reise sa- gen politisk, fordi projektet havde en innovativ karakter, og det endte med en stor kommunal ekstrabevilling til Herman Bangs Plads. Pladsen står efter planen færdig ultimo 2017.

Links til mere viden

<https://www.facebook.com/Herman-Bangs-Plads-251969664911809/>
<http://www.valbylokaludvalg.kk.dk/temaer/tidligere-temaer/bydeleplan/herman-bangs-plads/>
Lille film om projektet: <https://vimeo.com/46878140>

www

STEDSANS - SAMSKABELSE GENNEM OMVERDENSINDDRAGELSE | 96

Synliggør den lokale mening – gennem brug af smilies

Anne Ulrik Westergaard, projektleder i Områdefornyelsen Gl. Valby, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Sådan virkede det	Det lærte vi
I forbindelse med områdefornyelsens etablering af en ny lokal park - Valby Gadekær ville man dokumentere, hvad borgerne mente om projektet. Meningstilkendegivelserne skulle bruges i områdefornyelsens videre arbejde med udformningen af parken, men skulle samtidig synliggøre overfor Valbyborgerne, hvad deres naboer mente.	I forbindelse med et gademøde i Valby Gadekær hvor vi stod med visualiseringer og en model af det første skitseforslag til indretningen af parken, havde vi lavet nogle små smiley-kort, som folk kunne udfylde og give deres mening til kende. Smiley-kortet bestod af tre elementer:	Det blev synligt gjort, at der var stor opbakning til forslaget trods enkelte kritiske ryster.	Det er vigtigt at have forberedt sig på, hvordan man dokumenterer dialogen med borgerne, så det ikke bare bliver en snak med en medarbejder. Det fortrykte kort gav alle en ligeværdig stemme og gjorde det nemt og sjovt for alle at være med i dialogen om projektet.

De bedste råd
1. Gør dig det klart, hvordan du vil dokumentere borgernes holdninger.
2. Kombiner gerne metoden med visualiseringer og modeller, så det bliver nemt at forstå projekttet.
3. Hvis fortrykte smiley-kort med tilhørende plancher.
4. Gør dig klart hvordan du vil bruge borgernes input efterfølgende.

www

Links til mere viden

STEDSANS - SAMSKABELSE GENNEM OMVERDENSINDDRAGELSE | 97
<http://1til1landskaab.dk/storhaven-i-valby/>
<http://www.magasinettbh.dk/indhold/storbyhave-gi-valby>

Om Projektet

Metoden blev brugt i forbindelse med udviklingen af områdefornyelsens projekt "Storbyhaven" i Gl. Valby. Storbyhaven er en lille park, der fungerer som lokal samlingspunkt. Den er indrettet med bakker, blomsterbede, opholds- og legemøbler målrettet kvarterets mange ældre og børnemiljøer.

Inddragelse ved at

...

gøre det let at deltage

når man vil nå mange af dem, der
ikke deltager i borgermøder

Det er ikke alle borgere og interesserter, der vælger at deltage i borgermøder. Så derfor er der mange af de praktikere, vi har talt med, der har været optagede af, hvordan man når ud til grupper, som man gerne vil have fået et kendskab til de projekter, der arbejdes med, og dermed mulighed for at engagere sig, såfremt de ønsker det. I det følgende præsenteres et sæt af metoder, der er designede til at nå ud samt gøre det nemt for særlede målgrupper at deltage:

Metode 10

Gør det let at deltage

- gennem ide-kataloger og anlægspakker

Metode 11

Borgerne som aktivitetsplanlæggere

Metode 12

Dogville planlægning

- enkel rumlige illustrationer

Gør det let at delta - Idékataloger med forskellige "anlægspakker"

Metode 10

Marie Grundtvig, projektleder i Områdefornyelse Fuglekvarteret, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Sådan virkede det	Det lærte vi	De bedste råd
Fuglekvarteret har mange private fællesveje med ubrugte arealer mellem fortov og husmur. Her så vi en mulighed for at lave små, grønne indgangspartier eller fortovshaver.	Vi udarbejdede et idékatalog der indeholdt: - en procesbeskrivelse, der så overskueligt som muligt beskrev processen frem mod et færdigt indgangsparti. Det blev hurtigt klart for os, at de fleste grundejere ikke havde ressourcer (økonomi eller tid) til at få det til at ske.	Projektet har givet os mulighed for at udbrede ideen hurtigere i et byområde, hvor meget små grundejerforeninger ikke selv har overskud eller midler til at facilitere anlæggelsen og begrænningen af deres indgangspartier eller fortovsarealer. - to "færdige pakker" med forskellige typer inventar (blomsterkasser, bænk os.).	Det var en investering i tid for os, men det har givet os mulighed for at udbrede projektet i langt større skala. Vi lærte at det ikke nødvendigvis er en ulempe at tilbyde en næsten færdig anlægspakke til borgerne, og derved inddrage dem i processen lidt senere.	1. Færdige anlægspakker bliver hurtigere billigere at indkøbe. 2. Gør valg af anlæg fleksibelt ved at have eksempelvis to anlægspakker, men med tre valgmuligheder indenfor hver pakke.
Vi ønskede derfor at gøre processen overskuelig og presentere forskellige typer indgangspartier og fortovsninger, som områdefornyelsen kunne give tilskud til.	Udover en lille egenbetaling har grund-ejerne ansvar for den fremtidige drift. Områdefornyelsen medfinanserer projektet og faciliterer hele anlægs-processen.	Projektet og idékataloget er blevet taget godt imod lokalt, hvor man er glad for, at det ikke kræver det store arbejde eller budget for små bestyrelser, for at kunne opnå et fint indgangsparti.	Grundejerne kunne så vælge den løsning, der passerede dem bedst.	

Om Projektet
Projektet "Grønne Oaser" er en tilskudsplje til forskønnelse af forhaver og indgangspartier i Fuglekvarteret i København nordvest-kvarter.

www

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/fuglekvarteret>
http://kk.sites.itar.dk/apps/kk_pub2/pdf/1198_IpxVmX5S.pdf

Borgere som Aktivitetsplanlæggere

Lyng Brøndum Dyrholm, projektmedarbejder i Sundholmskvarterets områdelsøft, Cand.Soc. i Performancedesign og Plan, By & Proces

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Det lærte vi	Sådan virkede det	Det bedste råd
I forbindelse med færdiggørelsen af Skotlands Plads i Sundholmskvarteret på Amager skulle der afholdes en stor indvielsesfest.	Vi delte invitationer ud til planlægningsmøder, hvor vi mødtes fasten gang om måneden frem til den store sommerfest, for at planlægge aktiviteter.	Vi har erfaret, at det virker godt at mobilisere folk omkring meget konkrete opgaver, hvor de kan tage styring og gennemføre egne aktiviteter og initiativer.	Proessen omkring udviklingen af Skotlands Plads styrkede det lokale fællesskab, hvilket har resulteret i skabelsen af et nabonetværk, der ser det som sit medansvar at få pladssens sociale byliv til at fungere. Proessen med at designe pladsen har skabt et godt gammeldags fællesskab, hvor naboerne i dag snakker mere med hinanden og holder fælles arrangementer på pladsen.	1. Skab nogle rammer, hvor borgerne selv kan yde og dermed finde ud af, hvor betydningsfuldt deres bidrag er. 2. Vær opmærksom på ikke at trække for hårdt på enkelte ildsjæle, men fordel opgaverne, så ingen kører død i det. 3. Fokuser på eksisterende ressourcer. 4. Tænk forankring eller opfølgende forløb ind, hvor netværket stabiliseres, eller inddrag en forankringsagent, der kan understøtte et netværket kører videre.
I planlægningen af den store indlægelse, fik vi mobiliseret et planlægningsudvalg på ca. 15 personer i alderen 15-75 år.	Vi besluttede at bruge planlægningen af festen som et redskab til at opbygge et parkløg. Ved at involvere lokale borgere direkte i planlægningen af den store indlægelse, fik vi mobiliseret et parkløg på ca. 15 personer i alderen 15-75 år.	Først talte vi om, hvad beboerne håbede for området, hvad det var for en plads, og hvordan de ville bruge den. Herefter lavede vi en traditionel brain-storm over, hvilke aktiviteter de selv ville iværksætte, og hvilke ressourcer der var i lokalområdet, som man kunne inddrage. Så kunne folk vælge en aktivitet, som de ønskede at arbejde videre med.	Derudover har Skotlands Plads i dag sit eget plantelau "De Grønne Skotændere", som passer pladsens urtebede og hjælper på den måde kommunen med at skabe og drifte en grønne by.	Dog var der i processen ikke sat tid nok af til at hjælpe netværket på plads efter festens afholdelse. Dette har betydet, at det primært er nogle enkelte ildsjæle, der har fortsat arbejdet omkring pladsen. I og med at Købnerkirken netop har åbnet en offentlig café ud mod pladsen, hvor der er mange aktive frivillige, ser det dog ud til, at de er ved at få bygget netværket op igen.

www

Links til mere viden

- http://issuu.com/lyngbrondumdyrholm/docs/aktivitetsh_ndbog_-s_dan_laver_d
- http://issuu.com/oysteinleohnardsen/docs/kvarteravis2014_a3_vww
- http://issuu.com/oysteinleohnardsen/docs/publikation_-_omtaadeformyelsen_for
- http://issuu.com/sofiebwinther/docs/fort_llinger_fra_et_omr_de_ft

Dogville-planlægning – enkle rummelige illustrationer

Oystein Leonardsen, tidligere projektchef i Sundholmskvarterets områdelseloft, i dag Kvartermanager i Områdeformyse Sydhavn, ekstern lektor på Roskilde Universitet

Sådan virkede det	Det lærte vi	De bedste råd
<p>Det ville vi</p> <p>Formålet med metoden var at inddrage børn og unge i planlægningen af et byrum.</p> <p>Dogville er en kulisseløs film af Lars von Trier, hvor man selv skal forestille sig scenografiene. Dette inspirerede os til at tænke over, om vi på en smart måde kunne skabe en fælles visuel forståelsesramme ved hjælp af de samme virkemidler.</p> <p>Vi i kommunen møder ofte folk med et stortisk overordnet blik og fokus på noget med klima eller noget med børn, mens børne i langt højere grad har et hverdagsperspektiv på tingene. Dette gør sig i endnu højere grad gældende for børn, der tænker meget mere her og nu. Vores [planlægning] måtte at tale om byen på med poetiske metafore om havet og skoven og bakkene i en byrumskontekst spiller ikke altid så godt sammen med folks hverdagsperspektiv. Inde i almindelige menneskers - og børns - hoved får de billeder af skov og hav og bakkene, men i byerne har vi jo ikke plads til det, så reelit bliver det til pynter og krat. Udfordringen derfor at få et fælles sprog og en fælles referenceramme, hvor de metafore og billeder oversættes til noget konkret og visuelt.</p>	<p>Dogville-planlægning kom til udtryk på tre forskellige måder:</p> <p>I det første byrum, hvor overfladen primært bestod af græs, lånte vi en stregemaskine fra den lokale fodboldklub. Vi lod børnene tegne de nye funktioner ind 1:1 (f.eks. eksempel boldbaner, legeplads osv.).</p> <p>På den måde lavede vi planlægning 1:1 ved at tegne grundriset af en fodboldbane og en sti og nogle legdeskaber. Herved fik vi koblet det poetiske planleggersprogs med en mere hverdagsagtigt tilgang til det.</p> <p>I det andet byrum [en skolegård] blev der bygget med papflyttekasser, som på samme måde skabte en rumlighedsoplevelse af volumen og muligheder. Det gav børnene en rigtig god oplevelse af, at rummet ikke er uendeligt, og samtidig kunne det gennemføres på en helt simpel måde.</p>	<p>At børn og unge godt kan håndtere store og abstrakte planeviser.</p> <p>At papkasser er svære at håndtere og skaber logistiske udfordninger.</p> <p>Der blev skabt en fælles forståelse på tværs af forskellige perspektiver, fagligheder og sproglige barrierer mellem planlæggere og borgere.</p> <p>Både borgere og planlæggere fik på en billig måde prøvet forskellige indretningsmuligheder af byrummene af og kunne sammen kvalificere funktioner og indretning.</p> <p>Det gode ved det her er, at det ikke koster så meget og, at det er sjovt. Det er også lettere at fastholde erindringen om, hvordan et byrum skal fungere, når man har sin egen krop med ind i det. Vi lærer meget at være tilstede med vores egen sanselighed inde i det. Det er lettest at leve med børn, fordi de er mere legende og fantasifulde, men vi kunne nok også gøre det med voksne.</p> <p>I det tredje byrum [asfaltbane] havde vi idrætslærene med, og så havde vi farvede kridt og tegnede forskellige baner ind til forskellige typer aktiviteter bliver mulige.</p>
<p>Sådan gjorde vi</p> <p>Dogville-planlægning kom til udtryk på tre forskellige måder:</p> <p>I det første byrum, hvor overfladen primært bestod af græs, lånte vi en stregemaskine fra den lokale fodboldklub. Vi lod børnene tegne de nye funktioner ind 1:1 (f.eks. eksempel boldbaner, legeplads osv.).</p> <p>På den måde lavede vi planlægning 1:1 ved at tegne grundriset af en fodboldbane og en sti og nogle legeskaber. Herved fik vi koblet det poetiske planleggersprogs med en mere hverdagsagtigt tilgang til det.</p> <p>I det andet byrum [en skolegård] blev der bygget med papflyttekasser, som på samme måde skabte en rumlighedsoplevelse af volumen og muligheder. Det gav børnene en rigtig god oplevelse af, at rummet ikke er uendeligt, og samtidig kunne det gennemføres på en helt simpel måde.</p>	<p>Dogville-tilgangen var utrolig effektiv i forhold til at skabe en fælles rumlig forståelsesramme af, hvordan forskellige måder at indrette et byrum på opleves i praksis.</p> <p>Der blev skabt en fælles forståelse på tværs af forskellige perspektiver, fagligheder og sproglige barrierer mellem planlæggere og borgere.</p> <p>Både borgere og planlæggere fik på en billig måde prøvet forskellige indretningsmuligheder af byrummene af og kunne sammen kvalificere funktioner og indretning.</p> <p>Det gav børnene en rigtig god oplevelse af, at rummet ikke er uendeligt, og samtidig kunne det gennemføres på en helt simpel måde.</p>	<p>1. Brug kridt, da der bedst kan viskes ud eller regne væk.</p> <p>2. Planlæg inddragelsen sammen med de "relevante voksne"</p> <p>3. Tag billeder undervejs i processen, så de forskellige trin kan huskes og dokumenteres.</p>

WWW

- http://issuu.com/lyngbrondumdyrholm/docs/aktivitetsb_h_ndbog_-s_dan_laver_d
- http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/kvarteravis2014_a3_www
- http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/publikation_-områdeformyelsen_for
- http://issuu.com/sofibwinther/docs/fort_llinger_fra_et_omr_de_l_ft

Inddragelse med blik på at

•••

kvalificere interne samarbejdsrammer

når man vil styrke relationerne og kvalificere borgernes viden

Et er at få mobiliseret interesserter til at deltage i et møde eller en arbejdsgruppe. Noget andet er at få igangsat en produktiv proces, hvor deltagerne indbyrdes får et dynamisk spil, og hvor der er progression i processen, samtidig med at der tages faglige hensyn og højde for de mange forskellige interesser.

Vi præsenterer her nogle metoder, som vores praktikere oplevede virkede produktivt, når de ville styrke relationerne blandt de deltagende og samtidig kvalificere deres viden.

Metode 13

Prioriteringsspil – 'Luksusfælden'
inddragelse med fokus på at udfolde dilemmaer (Husum)

Metode 14

Håndslagsmetoden
forventningsafstemning mellem grupper der skal arbejde sammen (Nørrebro)

Metode 15

Styrk relationerne med fællesmiddage
(Nørrebro)

Metode 16

Ballonmetoden
- en ice breaker

Metode 17

Om at finde fælles fodslag
- ved at sætte sig i de andres sted

Metode 18

Nye perspektiver
- rammemetoden

Metode 19

Gør det negative til en positiv kraft

Metode 20

Byvandring som inddragelse

Prioriteringsspil - "Lukususfælden"- inddragelse med fokus på at udfolde dilemmaer

Metode 13

Julie Røsted, projektleder i Områdefornyelsens Husum, arkitekt

Det ville vi	Sådan virkede det	Det lærte vi	De bedste råd
<p>I forbindelse med omprioritering af nogle midler i områdefornyelsens budget ville vi spørge borgerne, hvordan de synes, de overskydende midler skulle prioriteres.</p> <p>Spørger man borgernes om, hvad de ønsker sig, er det ofte de mest synlige eller spektakulære beslutninger der kommer i front. Det kan derfor være en god idé, at lægge nogle 'bemspænd' ind i beslutningsprocessen, for at kvalificere borgernes tænkning omkring konsekvenser ved forskellige valg.</p>	<p>Deltagerne blev delt i tre grupper, der skulle fordele 3,8 millioner, der var til overs i projekter fra områdefornyelsens kerneprojekter (se foto). På spillepladen var der desuden et tomt felt, som var forbeholdt til, at styregruppen selv kunne komme med et projekt, de mente skulle prioriteres.</p> <p>Desuden kunne styregruppen sætte en ambassaderstjerne på de projekter, de særligt gerne ville være personlige ambassader for.</p>	<p>Borgerne blev på denne måde ansvarlige for fordelingen af de overskydende midler. De havde en god oplevelse og følte at de havde reel indflydelse på fordelingen af områdefornyelsens midler.</p> <p>Det var ligeledes meget tydeligt, at der kun var en given sum penge at flytte rundt med, og at det derved havde konsekvenser for de øvrige projekter, hvis et projekt blev prioritert højt med mange midler</p>	<p>1. Hav mod til at give slip og lægge ansvaret over til borgerne.</p> <p>2. Vær obs på, at der ikke går snæver egeninteresse i prioriteringen. Derfor er det et opdragt spil for en styregruppe eller lignende, som er lidt mere oppe i helikopteren.</p> <p>3. Spillet er særligt velegnet, hvis midlerne skal fordøles på flere mindre projekter end et stort projekt.</p> <p>4. Metoden giver deltagerne et hurtigt overblik over mulighederne for, hvordan midlerne kan prioritieres og konsekvenserne ved at give alle midlerne til et projekt frem for et andet.</p>

Om Projektet

Metoden blev brugt til at prioritere mellem flere projekter i Husum.

Håndslagsmetoden – forventningsafstemning mellem grupper der skal arbeide sammen

Metode 14

Mette Prag, projektchef i Områdefornyelsen Indre Nørrebro, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Det lærte vi	Sådan virkede det	Det bedste råd
Jeg brugte metoden som ramme for en diskussion og afklaring med mit formandskab om, hvordan vi bedst muligt samarbejde. Men metoden kan også bruges mere generelt for grupper, der skal til at samarbejde. Jeg havde været igennem en konflikt med Formandskabet og skulle rebooke vores samarbejde. Der havde særligt været uklarhed omkring Retning, Roller og Rammer hvilket betød at der var en ubehaglig stemning i vores samarbejde (Relationen var øm).	Håndslagsmetoden er en metafor for at udfolde forskellige dimensioner i et produktivt samarbejde. Den rummer derfor fem perspektiver/’fingre’ med hver sit ’R’: Relationsfingeren: Hvordan er relationerne mellem deltagerne? Retningsfingeren: Hvilke forventninger har deltagerne tilløbt med processen? Regelfingeren: Hvordan er de interne spillerregler mellem deltagerne? Rollefingeren: Hvilke roller har deltagene hver især, og hvilke forventninger er der til hinanden? Ramme fingeren: Hvilke forventninger har vi til rammerne for projektet (økonomi, ressourcer, tid og sted)?	De forskellige perspektiver blev anvendt som tematiske punkter til at drofte samarbejdet i gruppen. Den tematiske struktur var god som ramme for at komme rundt om samarbejdets forskellige dimensioner.	De gode diskussioner der udspillede sig under udarbejdelsen af Håndslaget, har bidraget til at deltagerne er blevet bedre til at forstå sig selv og de øvrige deltagere i samarbejdet. En visuel samarbeidsaftale virker bedre end en skriftlig forretningsorden, da man under udarbejdelsen ”forhandler og synliggør” sine forskelligheder.	1. Lav håndslaget tidligt i samarbejdsforløbet og gennemgå jeres håndslag iænligt. 2. Nye deltagere i gruppen betyder at håndslaget skal genbesøges.

www

Links til mere viden

- <http://www.kk.dk/omraadeformyrselenoerrebro>
- <http://organisation.cc/om-organisation/partnere/camilla-raymond/>
- http://dfpf.dk/sites/default/files/VAERKTØJER_Arbejdsrelationer_8.pdf

Om Projektet

Områdefornyelse Nørrebro skal i samarbejde med lokale borgere, foreninger og kommunale institutioner gøre det mere attraktivt at leve, arbejde og opholde sig i kvarteret. En styregruppe og et formandskab med borgere og forvaltningsrepræsentanter har ansvaret for områdefornyelsens fremdrift og udformning af delprojekter.

Styrk relationerne med fællesmøddage

Sofie Anne Andersen, projektleder i Områdefornyelsen Indre Nørrebro, arkitekt

Det ville vi

I forbindelse med opstart af områdefornyelsens projekt "Blægårdsvisionen" ønskede vi at knytte lokale nøglepersoner tættere sammen. Folk skulle lære hinanden at kende og få et fællesskab omkring projektet.

Vi opbyggede et fagligt program på 4 timer, hvor en fællesmøddag var en central del.

På en gåtur gennem kvarteret skulle man stille sin makker det samme spørgsmål 5 gange: 'hvad brænder du for?' Det havde til formål, på en sjov måde, at få ham/hende til at udnytte hvem de var og hvorfor de var kommet. Derefter skulle man i plenum præsentere sin makker ved hjælp af en lyserød billeddramme.

Efter gåturen var der sat ret god tid af til mødden, hvilket gav folk mulighed for at tale mere uformelt sammen og lære hinanden at kende. Det er vigtigt, at der var gjort noget ud af maden, borddækning, lokale o.l. – dels for at skabe en god stemning, dels også for at anerkende de frivillige.

Efter mødden åbnede vi op for en snak om visionerne for området, og hvad vi hver især kunne bidrage med.

Sådan virkede det

Arrangementet fungerede godt. Det første indslag med "præsentér dig selv og din makker" var svagt og uformelt og medvirkede til at bryde isen, samtidig med at den enkeltes pointe blev fremhævet.

Mødden var en god og hyggelig ramme om relations-opbygningen ifm. projektet. Folk fik tid og rum til at tale uformelt sammen, hvilket er vigtigt med relationsarbejde.

Den legende præsentationsrunde og fællesspisningen gav et godt afsæt for en efterfølgende diskussion af Blægårdsvisionen.

Det lærte vi

Fællesspisning er også en del af relationsopbygningen.

Når de frivillige kan se, man har gjort noget ud af det, føler de sig mere anerkendte. Det behøver ikke være dyrt, men man kommer langt med god mad og et veldækket bord i et hyggeligt lokale.

Det er vigtigt med god akustik i lokalitet, når mange skal snokke sammen på samme tid.

Vær ikke for ambitørs med programmet, hellere lidt men godt.

Det bedste råd

1. Det er en god idé med et indslag som er lidt legende eller uformelt på et borgermøde.
2. Gør noget ud af borddækning, lokale, oplystning o.l.

www

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/omraadeformyelserrebrop>
https://fsb.dk/media/1094085/blaaagaardsvisionen_digital.pdf

Om Projektet

Blægårdsvisionen handler om at skabe en fælles vision for byrum, bygninger og forbindelser i området omkring Stengade, Korsgade, Blægård Plads og Baggesensgade. Indholdet af Blægårdsvisionen blev formulert af lokale kraeften i foråret 2014, da Kvarterplanen for Områdefornyelsen blev udarbejdet. Udviklingen af visionen skete i tæt samarbejde med Boligorganisationen FSB og lokale beboere. Visionen skal sikre at trygheden, attraktiviteten, opholdsmulighederne og sammenhængskraften i området øges.

Ballon metoden

Lynng Brøndum Dyrholm, projektmedarbejder i Sundholmskvarterets områdelseloft, Cand.Soc. i Performancedesign og Plan, By & Proces

Metode 16

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Det lærte vi	De bedste råd	www	Links til mere viden
<p>Når man starter en proces med en gruppe deltagere, der ikke kender hinanden godt i forvejen, kan mange ofte være lidt generete og tilbageholdende.</p> <p>På den måde risikerer man, at der er en stor gruppe, der ikke kommer til orde i processen selvom de er mødt fysisk op.</p> <p>Ballonmetoden kan være god til at sikre et følelsesfodslag for processen, hvor alle har fået et ord indført.</p>	<p>Alle deltagere får en ballon og en tusch. Når folk har pustet deres ballon op, får de et spørsmål, som de kun må besvare med ét ord, som de i tavshed skriver på den ene side af ballonen.</p> <p>Spørgsmålet kunne for eksempel lyde: Find ét ord, du associerer med en god social oplevelse.</p>	<p>Øvelsen kan umiddelbart virke lidt barnlig, og da den også er mere fysisk, kan den også virke en smule grænseoverskridende for nogle. Jeg har selv brugt metoden tre gange, og hver har jeg dog erfaret, at hvis man blot fortæller formålet med øvelsen, og tør insistere på at gennemføre den uden tavnen, er de fleste med på legen. Ofte ender folk med at give sig helt hen til legen om at jorden er "giftig" og koster sig nærmest efter ballonerne, for at de ikke skal føre jorden. Og her er der altså ikke bare tale om en flok børn, men om gravvoksne beboere og bestyrelsesmedlemmer.</p>	<p>Metoden er god til at nedbryde sociale barrierer og sikrer at de mere tilbogeholdende mødedeltagere høres på nogenlunde lige fod med dem, der råber højt. Og så er det skide sjovt!</p> <ol style="list-style-type: none">Vær insisterende og forklar formålet/meningen med øvelsen.Skab god stemning med humor og evt. musik.	http://issuu.com/lyngbrondumdyrholt/docs/aktivitetsbog_-s_-dan_laver_d	http://issuu.com/oysteinleonardsen/docs/kvarteravis2014_a3_www

Om at finde fælles fodslag - ved at sætte sig i en de andres sted

Metode 17

Mette Williang Zeuthen, projektleder i Områdefornyelsen Centrale Vesterbro, arkitekt

Det ville vi	Sådan gjorde vi	Sådan virkede det	Det lærte vi
<p>Metoden blev brugt i forbindelse med udviklingen af Enghaveparken, der er et komplekst projekt, hvor skybrudsregn og et mere moderne brugsmønster skal forenes med en fredet og nyklassicistisk arkitektur.</p> <p>Kompleksiteten i projektet betød, at mange kommunale og eksterne parter skulle samarbejde trods modstridende faglige synspunkter og interesser. Blandt disse var kommunens klimaenhed, driftsenhed, udviklingsenhed samt et forsyningsselskab og fredningsmåndigheder. Samtidig skulle områdefornyelsen sikre, at de lokale ønsker og behov blev tilgodeset, og anlægsafdelingen var interesseret i at økonomi og tidsplan blev overholdt</p> <p>Alle disse parter skulle på en eller anden måde enes om en løsning, der tilluges alle interesser og skabte fælles forståelse for opgavens kompleksitet og retning.</p> <p>Metoden blev introduceret til at gå i dybden med programmet for Enghaveparken, opgaveløsningen og forberedelse til EU-udbud.</p>	<p>Øvelsen går ud på at samle parterne omkring det samme bord og få dem til at sætte sig i hinandens sted. Så først skulle alle forestille sig, at "hvis jeg skal håndtere store skybrud i Enghaveparken (klimaenheden)..."? Hver for sig bliver parterne omklik bordet bedt om at færdiggøre scætningen ved at nedskrive nogle udsagn, som de mener kan være kvalitetsbærende for projektet i netop klimaenhedens perspektiv. (Denne del af øvelsen kan man evt. bede parterne forberede forud for mødet). Øvelsen er på den måde både en tænkøvelse og en produktionsøvelse.</p> <p>Herved blev deltagerne én for én bedt om at læse det de havde skrevet højt og uddybe det. Facilitatoren skrev svarene ned på en planche. (En planche for hver interessent). Processen gentoges herefter med de øvrige interessenter: "Hvis jeg var... driftsansvarlig, udviklingsansvarlig, frejdingsmåndighed, forsyningsselskab, lokal borger osv."</p> <p>Til sidst har man en planche for hver interessent og dermed et samlet overblik over de hensyn og interesser, der skal forenes.</p>	<p>Metoden for de forskellige parter til at sætte sig i nogle andre parter eller fagligheders sted og se situationen i et andet perspektiv.</p> <p>Det endelige output af øvelsen er en liste med kvalitetsbærende udsagn, som er formuleret i fællesskab, og som der skal findes en fælles løsning for. Samtidig har det givet en forståelse for opgavens kompleksitet, men også synliggjort at der er mulighed for interesse sammenfald. Det giver et afsæt for det fremadrettede arbejde.</p> <p>De formulerede udsagn og interesse-sammenfald er efterfølgende en fælles referenceramme, som kan bruges, hvis nogle parter igen falder tilbage i de gamle interessevarer/tagesmønstre. På den måde har gruppen også nogle fælles visioner at holde parterne fast ved.</p>	<p>Hvis der er nogle store modstridende interesser er metoden god til at identificere de fælles mål og behov.</p> <p>De bedste råd</p> <ol style="list-style-type: none">1. Det er vigtigt, at der er plads til alle parters udsagn, og ingen udsagn er forkerte.2. Tilpas metoden til de forskellige parter. Professionelle aktører kan man bede forberede sig forud for mødet. Formuleres udsagnene direkte på mødet af frivillige, kan man også bruge en referent til at samle op.3. Understreg ved øvelsens start, at vi skal finde en løsning så det er ikke en mulighed at undlade at svare.

Om Projektet

Metoden blev brugt i forbindelse med områdefornyelsens tværkommunale projektkollektiv for Enghaveparken. Metoden også blev anvendt i Roskilde Kommune i forbundelse med Roskildefestival. For at undgå en konfliktoptrapning mellem festivalen og de lokale erhvervsdrivende, der påvirkes af festivalens tilstedeværelse. Metoden er udviklet af Johan Bramsen som en kombination af fremtidsværksted, cafémodeller og rollespil. På festivalområdet efterfulgte rollespillet dybdeinterviews med de respektive interesser. Metoden er tilpasset projektet i Enghaveparken.

Links til mere viden

http://kk.sites.itea.dk/apps/kk_pub2/index.asp?mode=detalje&id=910
<http://treldjenatur.dk/portfolio/enghaveparken-her-og-nu/>

Nye perspektiver - Rammemetoden:

Metode 18

Mette Williag Zeuthen, projektleder i Områdefornyelsen Centrale Vesterbro, arkitekt

Det ville vi

Som forvaltere/plantæggere har vi ofte den opgave, at vi skal oversætte eller fortolke borgernes ønsker. Denne metode hjælper med at præcise borgernes tanker og forventninger.

Vi vil gerne have den lokale arbejdsguppe til mere præcist at beskrive, hvad de mente med udtryk som "vildtvoksende grøn oase" og "københavner-identitet" i forbindelse med arbejdet om at skaffe en lokal plads.

De havde en masse malende ord for det sted, vi skulle til at omdanne, og vi skulle oversætte og finde ud af, hvad de mente, for det kunne betyde rigtig mange ting.

Sådan gjorde vi

Vi holdt arbejdsgruppemøder på pladsen og havde medbragt spritoucher, pudser og tomme billeddammer uden billede i.

Arbejdsguppen blev bedt om at nedskrive deres maleriske udsegn om stedets kvaliteter på rammernes kant og så placere rammen et sted på pladsen, som de synes stemte med udslagnet.

Herved gik vi en tur sammen, hvor folk udbydede deres udslagn og placering af rammen. Facilitatoren tog et billede af rammen på dens placering, og de fotos blev givet videre til det rådgiverteam, som skulle tegne på pladsen.

Det lærtte vi

Metoden skabte en fælles ramme om vores og arbejdsgroupens og rådgivernes forståelse af det sted, vi skulle arbejde med i fællesskab. På denne måde har borgerne selv været med til at udforme identiteten af deres kommende byrum.

Alle kan være med og selv et barn kan gøre det.

Placeringen af rammerne var en god platform for en dialog om stedet. Folk kunne diskutere hvorforsætter du den ramme der? osv. På den måde bygges der bro mellem de maleriske, flyvske udslagn og den konkrete, materielle virkelighed.

Metoden aktiverer deltagerne (i modsætning til en PowerPoint-præsentation), fordi de selv skal producere noget og bevæge sig rundt på pladsen. Det er også det, der gør det sjovt.

De bedste råd

1. Husk at definere, hvad det er der skal "sætte billede på". Hjælp dem evt. med at definere.
2. Hold det analogt – det vil sige få de deltagende til at gå rundt og placere rammerne samtidigt.
3. Vær kreativ med rekvizitter! Brug fejks, pudser til at illustrere, hvor man ønsker op hold o.l.

www

Links til mere viden

<http://byformyelsesdatabasen.dk/omraedefornyelse/O/5/7521931>

Om Projektet

Metoden blev anvendt i forbindelse med områdefornyelsens projekt på Liva Weels Plads. Pladsen har en meget lokal og "smørhjemmelig" karakter, hvilket beboerne satte stor pris på, da det står i kontrast til mange af Vesterbros øvrige byrum. Pladsen stod færdig i efteråret 2015.

Gøre det negative til en positiv drivkraft

Metode 19

Tine Malm, projektleder Områdefornyelsen Centrale Vesterbro, Cand.scient.soc og journalist

Sådan gjorde vi

Det ville vi

Vi skulle opstarte en inddragelsesprocess omkring udviklingen af et fysisk anlægsprojekt.

I forbindelse med første arbejdsgruppen mødte vi at få alt brokkerten ud - både for at identificere områdets udfordringer og for at rense luften til en senere snak om løsninger.

Vi valgte derfor et metodisk greb, som vi kaldte 'brokkerunden', der var en metafor for alt det, de deltagende var frustrerede over.

Det lærte vi

Borgerkunderen var den første af tre temorunder.

Borgerne blev bedt om at fortælle alt det negative ved kvarteret, som de kunne komme i tanke om. Det ervedtigt at holde dem fast på det negative spor - understreg dette hver gang en positiv kommentar sniger sig ind.

Alle de negative kommentarer skrives ned på en planche.

På et tidspunkt når gruppen et mødningsspunkt for de negative kommentarer, og så er det tid at stoppe.

Herved kørte vi en runde med fokus på kvaliteter ved kvarteret og en runde med fokus på løsningsmuligheder efter samme fremgangsmåde.

Sådan virkede det

Borgerne synes det var sjovt at skulle fokusere på alt det negative for en gangs skyld, og grinede når de blev afbrudt og fik at vide, at de kun måtte sige negative ting.

Efter brokkerunden havde alle fået afløb for deres frustrationer og kunne indgå i en konstruktiv dialog om lokale behov og løsninger for området.

De negative input om kvarteret var et godt afsæt for en efterfølgende beskrivelse af kvarterets udfordringer.

Herhæfter kørte vi en runde med fokus på kvaliteter ved kvarteret og en runde med fokus på løsningsmuligheder efter samme fremgangsmåde.

Det lærte vi

Det er umuligt at blive ved med at være negativ - der er et naturligt mødningsspunkt.

Det negative er også en brugbar drivkraft.

Planlæggernes hang til at ville fokusere på potentialer og muligheder kan med fordel udfordes.

- De bedste råd**
- Facilitter meget stramt - bed folk gemme positive kommentarer til senere. "Nu vil vi kun høre alt det negative"
 - Smil på læben. Humoren er vigtig.
 - Gør opmærksom på de tre tema-runder fra start. Så ved folk at de gode ting kommer senere.

www

Links til mere viden

<https://www.facebook.com/OmraadeformyelsenVesterbro>

Om Projektet

Asgadekvarteret ligger på Vesterbro og skal omdannes så der bliver bedre mulighed for ophold på hjørnerne, mere liv og aktivitet i kvarteret og et mødested i krydset ved Slesvigsgade og Alsgade. Lokalt er der et ønske om at skabe mere hyggeligt byliv udenfor skolens og institutionernes åbningstid, så livet i baggårdene også kan flytte ud i kvarteret. Arbejdsgruppen har udpeget en tværgående forbindelse i kvarteret ad Angelgade og Alsgade som projektområdet. Her skal der blandet ander etableres et pause/venterum foran svømmehallen, mindre hjørneløsinger og et samleende byrum i krydset ved Kiosk 21, skolen og Bryggergården.

Skab ejerskab over processen - etabler en hurtig gruppe i arbejdsgrupperne

Anton Ryslinge, projektmedarbejder Områdeformyelsen Blågårdsplads, arkitekt

Metode 20

Det ville vi

Sådan gjorde vi

Vi ønskede, at lave en trafikplan for Indre Nørrebro med bred lokal opbakning. Derudover ønskede vi at mindske skellet mellem kommune og borgere, og dermed i samarbejde med kvarteret få udviklet en både visionær og realiserbar plan for kvarterets fremtid.

En bestrebelse for mange områdeformyelser er, på den ene side at anerkende og mobilisere de frivillige kraeftter, der er aktive i et kvarter. På den anden side at få tilrettelagt processerne på sådan en måde, at de er åbne over for nye tilkomme.

Derfor holdt vi bevidst arbejdsgupperne åbne for nytilkommne. Men samtidig har vi haft behov for løbende afklaring af spørgsmål mellem noderne.

Det lærte vi

I forhold til vores arbejde har det fungeret godt at have en hurtiggruppe, man kan vende ting, der opstår med. Det kan eksempelvis være, hvorledes de syntes vi skulle tilrettelægge processerne eller vægte modsættende synspunkter.

Arbejdsguppen med ca. 70 løst tilknyttede medlemmer valgte en "hurtiggruppe" på tre personer, der fulgte projektet tæt og fik indflydelse især på processen, planlægning af workshops mm. De tre var indførstet med en mere forpligtende rolle, bl.a. at komme til møder med kort varsel, samt ikke kun at repræsentere sig selv, men kvarterets synspunkter som var fremkommet på møder og workshops. Vi spurgte dem, om de ønskede en mere aktiv rolle på borgermøderne, hvilket resulterede i at de faciliterede nogle af dialogerne.

Derudover lavede vi en række opsigende arbejder, hvor vi dokumenterede forskellige trafikantgruppens behov i kvarteret.

Det lærte vi

En indledende skepsis overfor kommunens agenda afgørt i takt med at hurtiggruppen indså, at vi var loyale overfor lokale ønsker og tog borgerrinddragelsen alvorligt.

De bedste råd

1. Hav tillid til at borgerne vil bække op om og forsøre, en åben og øerlig proces samt det resultat der opstår.
2. Fortynd stærke, snæversynede lokale interesser med borgere, der mener det modsatte.
3. Hold en hurtiggruppe el. lign "særligt udvalgte" orienteret om øendring. Tag dem med på råd. Tog dem alvorligt.
4. Gør det fra starten klart, at hurtiggruppen ikke har beslutningskompetence, men giver vigtige inputs til den samlede proces.

www

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/områdeformyelsenoerrebro>

Om Projektet

Områdeformyelsen Nørrebro har en trafikplan som et medført, indledende projekt. Projektet indebærer, at man forsøger at løse nogle komplicerede trafikale "ømme tøer" og er derfor en test af sekretariats evne til at skabe dialog og koordination m.l. kvarteret og TMF.

*Figur taget og forkortet fra - Raymond (2012, side 39)

RELATIONSFINGEREN	Fokus på hvordan vi ønsker, at sociale og arbejdsmæssige relationer udvikler sig imellem os? Hvad kan vi gøre for at det vil ske? Og hvilke gode erfaringer har vi fra tidligere, vi kan bringe med ind i processen?
RETNINGSFINGEREN	Fokus på hvilken retning vi skal gå – og er vi enige om, hvor den fører os hen? Hvordan sikre vi, at vi arbeider i samme retning? Og hvad gør vi, hvis vi opdager, at vi går i forskellige retninger?
REGELFINGEREN	Fokus på hvilke spillerregler der skal gælde for vores gruppe? Hvilke erfaringer har vi fra tidligere? Og hvordan kan vi undgå at de kommer til at begrænse vores handlemuligheder? Hvordan tager vi hånd om hinanden, hvis vi fortolker dem forskelligt, og det eventuelt forårsager skuffelser mellem os.
ROLLEFINGEREN	Fokus på hvordan fordeles rollerne mellem os – og sikrer at alle roller bliver besat? Hvilke forventninger har vi til hinanden i de roller vi påtager os? Er der behov for at vi afstemmer forventningerne?
RAMMEFINGEREN	Hvilke rammer- (ressourcemæssige, fysiske, organisatoriske osv) arbeider vi indenfor? Hvilke deadlines har vi – og hvor mange timer er der afsat, og kan rammerne ændres undervejs?

Inddragelse med henblik på

...

forankring af et samarbejde

**når en områdefornyelse er ved at
slutte, og det skal afklares, hvad man
har opnået og hvad man har lært**

Når en områdefornyelse slutter, er der en masse forhold, der skal afklares. Det handler bl.a. om at formidle viden om, hvordan de forskellige aktiviteter og netværk videreføres. Men det handler også om, hvem man kan henvende sig til fremover, og hvem der tager stafetten på forskellige områder. Derudover er det en god anledning til at få reflekteret over, hvad de forskellige parter har lært undervejs, og hvilke gode råd der kan videregives til det fremtidige arbejde. Vi har her samlet fire dugfriske metoder, som Områdefornyelsen i Fuglekvarteret i København har arbejdet med i forbindelse med afslutningen af deres områdefornyelse.

Metode 21

Farvelunden

Metode 22

Samarbejdsrejsen

Metode 23

Forandringscirklen

Metode 24

Fortællinger

Farvelrunden – om at så frø der får de lokale til at fortsætte deres engagement

Metode 21

Luna Sofie Høj og Signe Spelling Østergaard, projektledere i Områdefornyelse Fuglekvarteret i København, projektleddere

Det ville vi	Sådan virkede det	Det læste vi	De bedste råd
<p>Det ville vi</p> <p>Det er vigtigt at få sagt ordentligt farvel og tak for et godt samarbeide, når en områdefornyelse stopper. Derudover er det er aldrig for sent at så frø, for at de lokale samarbejder fortsætter efter områdefornyelsens formelle afslutning.</p> <p>Sådan gjorde vi</p> <p>Ved afslutningen af områdefornyelsen lavede vi en oversigt over, hvilke lokale aktører og samarbejdspartnere vi ville nå at genbesøge, og hvilke vi som minimum ville maille til.</p> <p>Det læste vi</p> <p>Vi fik afklaret, om der var ting vi skulle følge op på eller formidle videre.</p> <p>De bedste råd</p> <ol style="list-style-type: none">1. Gør dig klart hvilke konkrete aktiviteter eller samarbejder du gerne vil understøtte med farvelrunden.2. Gør dig klart, hvilke fælles interesseområder, du gerne vil sætte fokus på. Det kan eksempelvis være en opfordring til at lave et givent initiativ (eks. folkekøkknen), noget lokal viden eller en kontakt du gerne vil give videre.3. Afklar hvordan du vil sige tak for samarbejdet. Hvad er det samarbejdspartneren særligt har bidraget med? Hvad håber du de vil forfølge i kvarteret fremover? Giv plads til at der også kan være feedback om samarbejdet til dig.	<p>Farvelrunden gav os anledning til at få sagt ordentlig farvel, men også for at takke nogle af de gode samarbejdspartnere vi har haft igennem områdefornyelsen.</p> <p>At kigge forbi og sige tak for samarbejdet gav også anledning til at spørge nysgerrigt til planerne fremover, og gjorde samarbejdspartnene ekstra opmærksomme på, at sekretariatet lukkede og at andre samarbejder måske skulle styrkes.</p> <p>Vi plottede oversigten ind på en fælles planche, hvor vi kortlagde, hvordan forskellige aktører og aktiviteter hænger sammen. Her kunne vi løbende skrive på og prioritere – hvad var realistisk, og hvem tog kontakt til hvem? Hvad passede bedst i det enkelte tilfælde – en formel aftale eller at vi bare kiggede forbi?</p> <p>Farvelrunden sikrer, at de lokale samarbejdspartner ved, hvor de skal henvende sig efter at det lokale sekretariat lukker, og gør dem opmærksomme på de samarbejdsmuligheder og ressourcer, der er i kvarteret.</p> <p>En systematisk tilgang sikrer, at du når mere end bare at stikke hovedet til dem du tilfældigt nær forbi og siger farvel, og sikrer dermed en bedre mulighed for forankring af de gode samarbejder.</p>	<p>www</p> <p>Links til mere viden</p> <p>http://www.kk.dk/fuglekvarteret</p>	

Samarbeidsrejsen - kan bruges til evaluering

Luna Sofie Høi og Signe Spelling Østergaard, projektledere i Områdefornyelse Fuglekvarteret i København

Det ville vi

Sådan gjorde vi

Samarbeidsrejsen er en refleksions-metode. Den hjælper med at stille skoleører valgtre vi at benytte samarbeidsrejsen som metode. Vi lagde vægt på, at det var hendes oplevelser, der skulle være styrende.

Metoden kan anvendes både undervejs og i afslutningen af et samarbejde - formelt som uformelt.

Formålet er at få samarbejdspartnere til at sætte ord på oplevelsen med at samarbejde med både områdefornyelsen som lokal repræsentant for kommunen, og med andre lokale aktører, og hvilken betydning det har haft.

Ved brug af opklarende spørgsmål formede der sig en tidslinje med de møder og begivenheder, som har været, med til at udvide hendes netværk og samarbejdsflade. Både undervejs og afslutningsvis blev der sat ord på den værdi, det har givet samt de væsentligste forudsætninger.

Afslutningsvis er samarbeidsrejsen en anerkendelse af det lokale engagement og en måde at tydeliggøre, hvor vigtigt og betydningsfuld aktøren og samarbejdspartneren er i at skabe en positiv udvikling.

Det lærte vi

Sådan virkede det

Samarbeidsrejsen synliggør, hvordan lokale samarbejdspartnere og aktører har udvidet deres netværk, og hvilke begivenheder som har været særligt værdifulde i den proces.

Samarbeidsrejsen gav os indblik i nogle af de vigtige forudsætninger for, at et projekt, et samarbejde eller en begivenhed kan leve videre efter Områdefornyelsens afslutning.

Derudover har samarbeidsrejsen også synliggjort, hvori forløbet Områdefornyelsen har haft en særlig betydning enten direkte eller indirekte.

Overvej om samarbejdsrejsen kun skal være bagudrettet eller om den også kan pege fremad.

Det bedste råd

1. Gør dig klart hvilke nedslag i samarbejdet du syntes er vigtige.
2. Brug forskellige farver post-it til at identificere forskellige aktiviteter eller nye ideer
3. Hold øje med hvilke aktiviteter der medførte ændringer eller nye aktiviteter og identificer, hvordan de var forbundne
4. Overvej om samarbejdsrejsen kun skal være bagudrettet eller om den også kan pege fremad.

Variation

Fokus for denne metode er læring og viden om samarbejder med forskellige aktører i højere grad end konfliktløsning og planlægning af videre samarbejdet.

Forandringscirklen

Luna Sofie Høj og Signe Spelling Østergaard, projektleder i Omrødefornyelse Fuglekvarteret i København

Det ville vi

Forandringscirklen er et semi-dibent dialogredskab til mindre grupper, som sætter ord på den forandring og værdi, et projekt har haft for dem, der har været aktive i projektet eller berørt af det. Der kan godt både være borgere, der har været meget aktive, og borgere der primært er berørt af projektet i gruppen.

Forandringscirklen eger sig tilindsatser, der har både fysisk og social karakter og giver et kvalitativt indblik i resultaterne. Det kan stå for sig selv eller pege i retning af, hvad der kan være relevant at undersøge mere kvantitativt.

Sådan gjorde vi

Vi tog afsæt i et konkret projekt og interviewede de relevante deltagere og fortalte dem, at vi gerne ville snakke med dem om projekters resultater og værdi, og at det ville tage 1-1½ time.

Vi havde på forhånd printet forandringscirklen (se figur), men den kan også tegnes på et stort styrke papir. Med afsæt i cirklets tre dimensioner (stedet, samarbejdet og adfærdten) foretog vi en fælles brainstorm og kortlægning. Vi startede med at stille åbne spørgsmål og noterede de mest konkrete svari i indercirklen og de mere abstrakte svar yderst i cirklen.

Efterfølgende analyserede vi materialet og blev klogere på forandringerne. Vi kunne se nye bevægelsesmønstre på stedet og nye kompetencer og holdninger hos de berørte. Vi kiggede også på, hvordan forandringerne hang sammen, fx om det var en bestemt fysiskændring, der havde ændret deltagernes adfærd, eller om det i højere grad var processen med at være med.

Det lærte vi

Vi fik viden om, hvad projektet havde betydet for det fysiske sted og oplevelsen af stedet. Vi blev også klogere på deres oplevelse af samarbejdet, og hvad der kunne have været anderledes. Endelig fik vi en indsigt i, om deltagerne mente, at projektet havde påvirket deres (og andres) adfærd og lyst til at deltage fremover.

Forandringscirklen eger sig på den måde godt til at se interaktionen mellem det fysiske og det sociale – både før og efter projektet.

Vi fik viden om både de konkrete, fysiske resultater, som deltagerne oplevet de dem, og hvordan de havde oplevet samarbejdet, og hvordan deres og andres adfærd havde ændret sig.

At deltagerne var till stede samtidig og hørte hinandens input til den fælles mapping, betød at de også hører for sig ikke nye perspektiver på projektet.

Sådan virkede det

Forandringscirklen hjalp os og deltagerne med at få indsigt i den forandring, projektet havde medført, og hvilke forhold deltagerne oplevede som mest verdifulde.

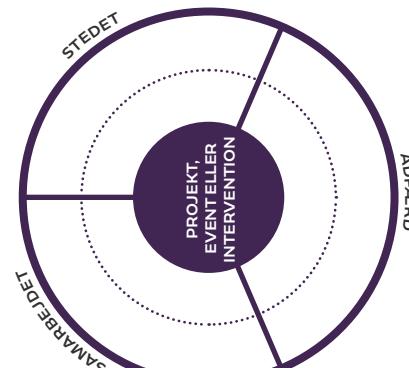
Vi fik viden om både de konkrete, fysiske resultater, som deltagerne oplevet de dem, og hvordan de havde oplevet samarbejdet, og hvordan deres og andres adfærd havde ændret sig.

At deltagerne var till stede samtidig og hørte hinandens input til den fælles mapping, betød at de også hører for sig ikke nye perspektiver på projektet.

De bedste råd

1. Ofte vil der være nogle visioner og succeskriterier for indsatsen, som du gerne vil omkring, men vær også åben for, at der kan ligge forandringer helt andre steder.
2. Der skal helst være mellem 4 og 10 deltagere, for at få en god dynamik i dialogen.
3. Det er godt, hvis du har en makker, der kan notere undervejs, da det kan være svært både at håndtere dialogen og få skrevet det relevante i mappingen ned.

Forandringscirklen

Variation

De tre hjørner hænger sammen og grüber ind i hinanden. Når det sker, kan du lade mappingen flyde over i næste hjørne og tydeliggøre forbindelserne med streger eller pile. Du kan selvfølgelig også ændre cirklets 'hjørner', hvis du har behov for at få kastet lys på andre emner.
Interessante perspektiver kan evt forfølges med andre metoder, fx "Fortsællinger" eller "Samarbejdsreisen"

www

Links til mere viden

<http://www.kk.dk/fuglekvarteret>

Fortællinger

Metode 24

Luna Sofie Høj og Signe Spelling Østergaard, projektledere i Områdefornyelse Fuglekvarteret i København

Det ville vi	Sådan virkede det	Det lærte vi
<p>Vi har i arbejdet opsigt forskellige typer af fortællinger.</p> <p>Stedsfortællinger der fortæller om oplevelser af et sted.</p> <p>Personfortællinger der siger noget om et menneskers læring eller nye handlemuligheder.</p> <p>Vi har i den forbindelse arbejdet med:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Go-along metoden, hvor vi følges med personen gennem kvarteret og taler om de forskellige steder2) Associationskort eller -billeder som vi anvender til at få tanker i gang og historierne frem.3) Historiekabelonen som vi har udviklet som et redskab til at huske forskellige dele af historien (se figur).	<p>I evalueringen af eksempelvis Områdefornyelsens samarbejde med Herberget på Hillerødgrade om bedre forhold for brugere og naboer, har både brugernes og naboernes fortællinger synliggjort den værdi projekter har haft og tydeliggjort det ejerskab brugene af Herberget har udviklet til projektet.</p> <p>Fortællingerne har hjulpet os med at sætte ord på det der ikke kan måles og vejes med tol og fakta.</p> <p>Fortællingerne har til møder o.lign. repræsenteret lokal viden og de stemmer, som ikke har deltaget og har på den måde været med til at skabe genkendelighed.</p>	<p>Det betaler sig at indsamle fortællingerne, også selvom det er ressourcekrævende!</p> <p>Man skal bearbejde sine noter så hurtigt som muligt, og overveje om - og i givefald hvordan - du vil bruge fortællingen. Skal den illustrere en bestemt pointe i dit nuværende arbejde, fx som "stemme" i en tekst eller et citat til en event på Facebook eller en artikel i Lokalavisen? Eller er den relevant som argument eller dokumentation af værdi i et projekt? Måske vil du forfølge fortællingen yderligere eller opnå sideløbende fortællinger. Det kan også være, den skal "gemmes" i din notesbog som lokal viden, du måske kan bruge senere.</p>

De bedste råd
1. Brug citater fra interview og såst dem gerne i talatabeller kombineret med billeder - som optakt til møder hvor en bredere gruppe skal debattere et emne.
2. Stil ikke for lukkede spørgsmål, når du skal have folk til at fortælle. Husk det handler om at få erfaringer og erindringer frem - sidenhen kan fortællinger komme.
3. Afklar om du lytter - og optager - eller om du træger notater underveis. Det er svært at både lytte aktivt og tage noter!
4. Husk at aftale med personen om du må anvende fortællingen efterfølgende.

jeg drømmer om sol og sommer jeg drømmer om skiferie jeg drømmer om at flytte til mars jeg drømmer om plads til fantasifuldhed jeg drømmer om penge jeg drømmer om større rummelighed jeg drømmer om en kongepuddel jeg drømmer om at rejse jorden rundt jeg drømmer om at komme hjem jeg drømmer om fred i verden jeg drømmer om at blive stor jeg drømmer om et langt liv med min kone jeg drømmer om næstekærlighed jeg drømmer om at kunne udnytte mine muligheder jeg drømmer om at holde kontakten jeg drømmer om et hus i italien jeg drømmer om en verden uden krig jeg drømmer om silent angels jeg drømmer om en gavl uden kunst jeg drømmer om at vægne jeg drømmer om gensidig respekt blandt os jeg drømmer om et liv i frihed jeg drømmer om at vores søn får et godt liv jeg drømmer om ferie jeg drømmer om at få lov til at blive gammel jeg drømmer om bosnien og hercegovina jeg drømmer om hende på anden sal jeg drømmer om en tur til venedig med min mand jeg drømmer om at få mine drømme opfyldt jeg drømmer om at være ydmyg jeg drømmer om dengang danmark vandt em i fodbold jeg drømmer om at male jeg drømmer om at møde min mand igen jeg drømmer om at gå på stylter uden at falde og så mine knæ jeg drømmer om duften af gule rapsmarker og nyslæt græs jeg drømmer om mere i løn jeg drømmer om at lykkes jeg drømmer om sommerfugle jeg drømmer om et langt liv jeg drømmer om sommeraftner med grill og vin jeg drømmer om varme himmelstrøg jeg drømmer om grønne træer jeg drømmer om et sundt liv jeg drømmer om at skrive en bog jeg drømmer om et godt liv med familie og venner jeg drømmer om at verden bliver mere grøn jeg drømmer om at blive boende jeg drømmer om en ferrari jeg drømmer om at blive politidame jeg drømmer om at spille godt på spade jeg drømmer om at få bedre forståelse for livets lys jeg drømmer om at vinde gulc i halvtreds meter crawl ved de olympiske lege jeg drømmer om at leve i nuet jeg drømmer om mere sikkerhed i gården jeg drømmer om olsenbanden jeg drømmer om en båd jeg drømmer om at få et arbejde jeg drømmer om at husiejen ikke stiger jeg drømmer om at røre stjernerne jeg drømmer om gode naboer jeg drømmer om sex jeg drømmer om at gøre en forskel jeg drømmer om at forstå universets gåde jeg drømmer om at sidde på en lyserød sky jeg drømmer om at være drengen med guldbukserne jeg drømmer om min nabo jeg drømmer om at gå caminoen jeg drømmer om kommunisme jeg drømmer om en ipad jeg drømmer om at finde min drømmemand jeg drømmer om at verden kun er smuk jeg drømmer om at komme ud i naturen jeg drømmer om at bokse lige så godt som mikkel kessler jeg drømmer om at flytte til ghana jeg drømmer om at kunne opfyldt dine drømme jeg drømmer om at sidde på en af de små caféer i paris jeg drømmer om at valby vil blive bæredygtigt jeg drømmer om at forblive positiv og glad jeg drømmer om at leve et langt liv og få familie jeg drømmer om at danse jeg drømmer om at blive musicalstjerne jeg drømmer om at blive dyrepasser jeg drømmer om et tolvtal og et højt snit jeg drømmer om at vinde i lotto jeg drømmer om global økologisk balance og høj dyreethik jeg drømmer om at de uden smerte jeg drømmer om at vinde en million jeg drømmer om hansi hinterseer jeg drømmer om at bo tæt på vandet jeg drømmer om at mit liv bliver langt jeg drømmer om at være noget for andre jeg drømmer om stjerneskud jeg drømmer om et smukt valby jeg drømmer om at bygge et hus jeg drømmer om efterår og vinter jeg drømmer om dig dag og nat jeg drømmer om at se mine børnebørn blive voksne og stiffe familie jeg drømmer om at kunne rappe jeg drømmer om at møde messi jeg drømmer om rabarberkage i solen jeg drømmer om at tiden stod lidt stille jeg drømmer om kvinden i mit liv jeg drømmer om at blive danmarksmester i længdespring jeg drømmer om en sikker fremtid for mine børn jeg drømmer om at komme i cirkus jeg drømmer om at blive skuespiller jeg drømmer om mindre fattigdom i verden jeg drømmer om at flytte til udlandet og arbejde jeg drømmer om at der vil være plads til alle jeg drømmer om højere su og flere pladser på ungdomsuddannelser jeg drømmer om hygge med vennerne jeg drømmer om vi må have hund jeg drømmer om smukke sommerblomster jeg drømmer om at bercynd f...